

Çocukluk Dönemi Ebeveyn Tutumlarının Değerlendirilmesi: Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları-Çocuk Formu

Psik. Gülay DİRİK¹, Psik. Orçun YORULMAZ², Psik. Ayşe Nuray KARANCI³

ÖZET

Amaç: Çocukluk dönemi ebeveyn tutumlarının birey üzerindeki etkisine yönelik ilgi nedeniyle yapılan araştırmalarda sıklıkla kullanılan ölçüm araçlarından biri de Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği-Çocuk Formu'dur (KAET-Ç/Egna Minnen Barndoms Uppfostran /EMBU). KAET-Ç, yetişkinlere, çocukluk döneminde ebeveynlerinin kendilerine yönelik tutumlarını duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk ve reddedicilik olmak üzere 3 ayrı boyutta değerlendiren bir öz bildirim aracıdır. Bu çalışmanın amacı, psikometrik özellikleri birçok kültürde desteklenen ve daha önce pilot bir çalışmayla dilimize uyarlanan bu ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğinin ayrıntılı olarak incelenmesidir.

Yöntem: Bursa ilinde yaşayan 271 yetişkin bireye Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği-Çocuk Formu, Ana Babaya Bağlanma Ölçeği, Kısa Semptom Envanteri, Gözden Geçirilmiş Eysenck Kişilik Anketi- Kısaltılmış Formu ve Genel Öz Yeterlilik Ölçeği uygulanmıştır. KAET-Ç ölçeğinin psikometrik özellikleri açıklayıcı faktör analizi, Pearson momentler bağıntı analizi ve çok yönlü varyans analizi (MANOVA) ile test edilmiştir.

Bulgular: Bu çalışmada ölçeğin yetişkin örneklemden elde edilen verilerle yapılan analizlerinde tatminkâr düzeyde güvenilirlik değerlerine sahip olduğu gözlenirken, eş zaman, birleştirici ve ölçüt geçerliğini destekleyen bulgular elde edilmiştir.

Sonuç: Türkçe KAET-Ç'de ülkemiz için geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğu ve ülkemizde yapılacak olan ebeveyn tutumları ve bunların psikolojik faktörler üzerindeki etkilerini incelemeye yönelik çalışmalarda ve klinik uygulamalarda kullanılabilir değerli bir ölçüm aracı olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Ebeveyn tutumları, psikiyatrik belirtiler, güvenilirlik, geçerlik

SUMMARY

Assessment of Perceived Parenting Attitudes in Childhood: Turkish Form of the S-EMBU for Children

Objective: Among the instruments aiming to assess perceived parenting attitudes during the childhood period, EMBU (Egna Minnen Barndoms Uppfostran; My memories of upbringing) is one of the frequently used scales. It is a self-report instrument in which adult participants are asked to report their perceptions of the attitudes of their parents during their childhood on the dimensions of emotional warmth, overprotection and rejection, separately for each parent. The aim of the present study was to examine the reliability and the validity of the Turkish version of the EMBU, following a previous pilot study which supported its psychometric properties and supported its cross-cultural validity.

Method: s-EMBU-C The Parental Bonding Instrument, Brief Symptom Inventory, Eysenck Personality Questionnaire-Revised Abbreviated and and General Self Efficacy Scale were administered to 271 adults living in Bursa. In order to evaluate psychometric properties of s-EMBU-C Explanatory Factor analysis, Pearson's Product Moment Correlation test, and Multivariate Analysis of Variance (MANOVA) were conducted.

Results: The analyses supported the reliability, concurrent, convergent and criterion validities of the Turkish version of the EMBU.

Conclusion: It may be reported that the Turkish version of the EMBU is a reliable and valid instrument which can be used in research studies aiming to assess perceptions of parental attitudes on different psychological constructs and in clinical practice.

Key Words: Parental attitudes, psychiatric symptoms, reliability, validity

Geliş Tarihi: 09.09.2013 - **Kabul Tarihi:** 21.01.2014

¹Psik. Doç., Psikoloji Bl., Uludağ Üniv., Bursa. ²Psik. Doç., Psikoloji Bl., Dokuz Eylül Üniv., İzmir. ³Psik. Prof., Psikoloji Bl., Orta Doğu Teknik Üniv., Ankara.

Psik. Gülay Dirik, e-posta: gdirik@uludag.edu.tr

GİRİŞ

Çocukluk dönemindeki aile ortamı ve ebeveyn tutumlarının birey üzerindeki yadsınamaz etkisi nedeniyle, kişilik özellikleri, benlik, psikolojik iyilik hali ve dolayısıyla psikolojik rahatsızlıklardaki rolü, uzun süredir ilgi odağı olarak varlığını sürdürmektedir (Perris ve ark. 1994). Ebeveyn tutumlarını değerlendirmenin pratik yöntemlerinden biri de yetişkinlere, çocukluk döneminde ebeveynlerinin kendilerine nasıl davrandıklarını değerlendirmek üzere tasarlanmış öz bildirim ölçeklerinin uygulanmasıdır. Bu değerlendirmelerde sıklıkla kullanılan ölçekler arasında Egna Minnen Barndoms Uppfostran (EMBU/Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği-Çocuk Formu /AET-Ç) (Perris ve ark. 1980) ve Ana Babaya Bağlanma Ölçeği (ABBÖ) (Parker ve ark. 1979) yer almaktadır. İki ölçüm aracı arasında benzer faktörler ve yakın ilişkiler olduğu tespit edilse de, ABBÖ'nün (Parker ve ark. 1979) ebeveyn tutumlarını ayrıntılı olarak değerlendirmedeği gerekçesiyle AET-Ç bilimsel araştırmalarda daha çok tercih edildiği belirtilmektedir (ör. Arrindell ve ark. 1998, Arrindell ve Engebretsen 2000).

Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği-Çocuk Formu (AET-Ç), Perris ve arkadaşları (1980) tarafından katılımcılara anne ve babaları için ayrı cevaplamaları istenen 4'lü Likert tipi 81 madde ve 14 alt boyuttan oluşan bir öz bildirim ölçeği olarak tasarlanmıştır. Ancak hem klinik uygulamalarda hem de bilimsel araştırmalarda çok fazla zaman alması, hasta/katılımcı tarafından tam olarak anlaşılması gibi sıkıntılara yol açması sebebiyle önce 64 maddeye indirgenmiştir (Arrindell ve ark. 1983). Ayrıca özgün form temel alınarak çocuk, ergen ve yetişkin dönemi katılımcılara yönelik olarak farklı yaş gruplarına (ör. Castro ve ark. 1993) ve farklı dillere uyarlanmıştır (Arrindell ve Van der Ende 1984, Dekovic ve ark. 2006). Son olarak, yine madde sayısı azaltılarak 27'ye (Winefield ve ark. 1994) ve sonrasında da 23 maddeye indirgenerek Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği-Çocuk Formu (KAET-Ç) adını almıştır (Arrindell ve ark. 1999). Bu iki kısa form arasında, 23 madde olan formun farklı kültürlerde benzer düzeydeki güvenilirlik ve geçerlik bulguları ve anne-baba için büyük oranda faktöryel tutarlılık sergilediği ileri sürülmüştür (ör. Aluja ve ark. 2006, Arrindell ve ark. 1999).

KAET-Ç'nin (Arrindell ve ark. 1999) 23 maddelik bu kısa formunda katılımcılardan duygusal sıcaklık (6 madde), aşırı koruyuculuk (10 madde) ve reddedicilik (7 madde) boyutları olmak üzere 3 alt boyutla çocukluk dönemi ebeveyn tutumları ile ilgili ifadeleri 4'lü bir derecelendirme kullanarak hem anneleri hem de babaları için cevaplamaları istenmektedir. Duygusal sıcaklık boyutu ebeveynlerin kabul edici, destekleyici ve değer veren tutumlarına işaret ederken, aşırı koruyuculuk boyutu çocukların güvenliğine yönelik endişeli yaklaşıma, reddedicilik boyutu ise eleştirel

ve yargılayıcı tutuma karşılık gelen maddeleri içermektedir. Kültürler arası karşılaştırmaların yapıldığı çalışmalarda bu formun, özgün ölçeğe benzer olduğu ve psikometrik açıdan tatminkâr düzeyde özelliklere sahip olduğu vurgulanmaktadır (Arrindell ve ark. 1999, 2005, Karancı ve ark. 2006). Bu üç ebeveyn tutumunun kişilik özellikleri, benlik ve psikiyatrik bozukluklar üzerindeki etkilerini değerlendirmek üzere çok sayıda araştırma yapılmıştır. Örneğin tutumlardan düşük düzey duygusal sıcaklık ve yüksek düzey reddedicilik ile nörotisizm, zarardan kaçınma, haz bağıllığı, düşmanca tutum ve sosyal duyarlılık gibi kişilik ve mizaç özellikleri arasında ilişki olduğuna işaret eden çalışmalar mevcuttur (Arrindell ve ark. 2005, Meesters ve ark. 1995, Schlette ve ark. 1998). Ayrıca bu ebeveyn tutumlarının düşük benlik saygısı (ör. Arrindell ve ark. 2005), öz denetim ve psikososyal uyum sorunları (Baker ve Hoelger 2012), öz yeterlik (Niditch ve Varela 2012) gibi benlik kavramları ile ilişkili olduğu belirtilmektedir. Bununla birlikte, çocuklar ve yetişkinlerle, normal ve klinik gruplarla yapılan çalışmalarda ebeveynlerin aşırı koruyucu ve reddedici olarak algılanmasının, depresyon, somatizasyon ve hipomani gibi psikiyatrik bozukluklarla ilişkili olduğu belirtilmiştir (ör. Arrindell ve ark. 1989, Baker ve Hoelger 2012, Gotlib ve ark. 1988, Muris ve Merckelbach 1998, Oldehinkel ve ark. 2006, Penelo ve ark. 2010, Richter ve Eisemann 2001).

Yaygın biçimde kullanılmakta olan KAET-Ç, dilimize daha önce uyarlanarak öğrenci örneklemeyle yapılan bir pilot çalışmada incelenmiş ve ilk veriler elde edilmiştir (Dirik ve ark. 2004). Bu çalışmada ise KAET-Ç'nin Türkçe formunun daha kapsamlı bir örnekleme ayrıntılı biçimde psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi hedeflenmektedir. Bu nedenle, KAET-Ç ile birlikte ebeveyn tutumlarına yönelik ek bir ölçüm aracı, psikiyatrik belirtiler, öz yeterlik ve kişilik özelliklerini ele alan bir dizi ölçek, bir grup yetişkine uygulanmış, güvenilirliği, yapı, birleştirici ve eş zaman geçerliği sınanmıştır. Bu sayede, ülkemizdeki bilimsel çalışmalarda ebeveyn tutumlarının değerlendirilmesi için güncel bir ölçüm aracı sunulması, ölçeğin uluslararası geçerliğine katkı sağlanması ve kültürler arası karşılaştırmalara ülkemizden de katkıda bulunulması öngörülmektedir.

YÖNTEM

Örneklem

Bu çalışmanın örneklemini Bursa ilinde yaşayan 271 kişi (yaş ort.= 26,87, SS= 10,61) oluşturmaktadır. Örneklemde Uludağ Üniversitesi'nin çeşitli bölümlerinde okuyan 131 kadın, 65 erkek toplam 197 öğrenci (bir kişi cinsiyetini belirtmemiş) ve Bursa ilinde yaşayan ancak üniversite öğrencisi olmayan 45 kadın, 29 erkek toplam 74 yetişkin yer almaktadır.

Veri Toplama Araçları **Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği- Çocuk Formu (KAET-Ç)**

KAET-Ç, Arrindell ve arkadaşları (1999) tarafından geliştirilen, yetişkinlerin çocukken anne-babalarının kendilerine yönelik davranış biçimlerine ilişkin algılarını değerlendiren EMBU-C'nin 23 maddelik kısa formudur (EMBU-s). KAET-Ç, ebeveyn tutumlarının anne ve baba için ayrı olarak 4'lü derecelendirme ile (1=hayır, hiçbir zaman, 4= evet, çoğu zaman) sorgulandığı bir ölçektir. Ölçekte reddedici, aşırı koruyucu tutumlar ve duygusal sıcaklık olmak üzere üç temel boyut bulunmaktadır. KAET-Ç'nin Türkçe formunun psikometrik özellikleri Dirik ve arkadaşları (2004) tarafından öğrenci örneklemeyle yapılan pilot çalışmada incelenmiş ve Türkçe formunun da güvenilir ve geçerli olduğu ile ilgili ilk veriler elde edilmiştir. Pilot çalışmada Cronbach alfa değerleri anne duygusal sıcak, anne aşırı koruyucu ve anne reddedici tutumlar için sırasıyla 0,65, 0,71, ve 0,68'dir. Algılanan baba tutumları için iç tutarlılık değerleri baba duygusal sıcak, baba aşırı koruyucu ve baba reddedici tutumlar için sırasıyla 0,73, 0,72, ve 0,50'dir. Hem anne hem de baba tutumları için duygusal sıcaklık boyutunda 2, 6, 9, 12, 14, 19 ve 23 olmak üzere 7 madde, aşırı koruyuculuk alt boyutunda 3, 5, 8, 10, 11, 17,18, 20 ve 22 olmak üzere 9 madde ve reddedici alt boyutunda 1, 4, 7, 13, 15, 16 ve 21 olmak üzere 7 madde yer almaktadır. Ölçekte yer alan maddelerden sadece 17. madde özgün çalışmada olduğu gibi tersten kodlanarak (1=4, 2=3, 3=2, 4=1) puanlamaya dahil edilmektedir.

Ana Babaya Bağlanma Ölçeği (ABBÖ)

ABBÖ, Parker ve arkadaşları (1979) tarafından bireylerin 16 yaşa gelinceye kadar anne ve babası ile kurdukları ilişkiyi, yetişkin dönemde değerlendirdikleri bir ölçektir. Ölçek 2 form halinde düzenlenmiştir. Birinci formda yer alan 25 soruda bireyin annesi, ikinci formda yer alan 25 soruda ise babası ile olan ilişkisi ile ilgili algıları sorulmaktadır. Ölçekte yer alan sorular 4'lü derecelendirme (0= hiç böyle değildi, 3= tamamen böyleydi) ile cevaplanmaktadır. Ölçeğin aslı ilgi ve kontrol/aşırı koruma olmak üzere 2 alt boyuttan oluşmaktadır. ABBÖ'nün Türkçe uyarlaması ve psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi Kapçı ve Küçükler (2006) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin aslından farklı bir faktör yapısı olduğu belirlenmiş ve faktörler ilgi/kontrol ve koruma olarak isimlendirilmiştir. Yapılan bu çalışmada ölçeğin Cronbach alfa değerleri anne koruma (0,71), anne ilgi/kontrol (0,90), baba koruma (0,67) ve baba ilgi/kontrol için (0,92) olarak bulunmuştur.

Kısa Semptom Envanteri (KSE)

Derogatis (1992) tarafından geliştirilmiş olan Kısa Semptom Envanteri (KSE) bireylerin yaşadıkları sıkıntıları 0 (hiç) ile 4 (çok fazla) arasında derecelendirdikleri 53 maddelik öz

bildirim türü bir envanterdir. Envanterin aslında dokuz alt ölçek yer almaktadır. KSE'nin Türkçe uyarlaması Şahin ve Durak (1994) tarafından yapılmıştır. Türkçe formunun faktör analizi sonucunda anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilite adı verilen beş faktör elde edilmiş ve Türkçe formunun da güvenilir ve geçerli olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmada da iç tutarlılık değerleri anksiyete için 0,83, depresyon için 0,88, olumsuz benlik için 0,84, somatizasyon için 0,72 ve hostilite için 0,78 olarak belirlenmiştir.

Gözden Geçirilmiş Eysenck Kişilik Anketi- Kısaltılmış Formu (EKA-GGK)

Eysenck ve Eysenck (1975) tarafından kişilik özelliklerinin, içe dönüklük-dışa dönüklük, nörotisizm ve psikotisizm boyutlarını ölçmek için 100 maddelik bir ölçek geliştirilmiştir. Eysenck ve arkadaşları (1985) (akt. Francis ve ark.1992) ise bu ölçeği kısaltarak 48 maddeye indirirken, Francis ve arkadaşları (1992) da aynı ölçeği daha da kısaltarak 24 maddelik evet-hayır şeklinde cevaplanan Eysenck Kişilik Anketi-Gözden Geçirilmiş Kısaltılmış Form'unu (EKA-GGK) oluşturmuşlardır. Ölçeğin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması Karancı ve arkadaşları (2007) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada ölçeğin iç tutarlılığı dışa dönüklük için 0,80, nörotisizm için 0,70, psikotizm için 0,33, yalan alt ölçeği için 0,41 olarak bulunmuştur. Psikotisizm alt ölçeğinin güvenilirliği, özgün çalışma ve Türkçe formunun ele alındığı çalışmaya benzer şekilde düşük olduğu için bu çalışmadaki analizlere dahil edilmemiştir.

Genel Öz Yeterlilik Ölçeği (GÖYÖ)

Jerusalem ve Schwarzer (1979) tarafından 20 madde olarak geliştirilmiş olan bu ölçek, 1981 yılında aynı araştırmacılar tarafından gözden geçirilerek 10 maddeye indirilmiştir (akt. Jerusalem ve Schwarzer 1992). GÖYÖ 4'lü (1= tamamen yanlış, 4= tamamen doğru) derecelendirme ile cevaplanmaktadır. Scholz ve arkadaşları (2002) 25 farklı dile çevrilmiş GÖYÖ ile ilgili verileri değerlendirdikleri çalışmada, öz yeterlilik ölçeğinin yeterli güvenilirlik ve geçerlik değerlerine sahip olduğunu belirlemişlerdir. GÖYÖ'nün Türkçeye uyarlama çalışması Aypay (2010) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0,88 olarak bulunmuştur.

Uygulama

Uygulama öncesi, psikoloji bölümünde okumakta olan 5 öğrenciye çalışmanın amacı, içeriği ve nasıl veri toplanacağı ile ilgili bilgi verilmiştir. Daha sonra bu öğrenciler Bursa'da yaşayan akrabaları, komşuları gibi ulaşabildikleri kişilere 'Katılımcı Bilgi Formu'nu vererek gerekli açıklamaları yapıp katılımcılardan çalışmaya gönüllü olarak katıldıklarını belirten bu formu imzalayarak geri vermeleri istenmiştir. Daha sonra ölçek seti katılımcılara verilerek doldurmaları

istenmiştir. Öğrenci verileri de aynı 5 anketör tarafından dersin hocasından izin alındıktan sonra, dersler başlamadan önce sınıflarda ya da bir kısım öğrencilere ise kantinlerde verilerek gönüllü katılım formunu imzaladıktan sonra doldurmaları istenmiştir. Katılımcıların tüm ölçekleri doldurması 20-30 dakikada tamamlanmış ve veriler tüm örnekleme yer alan kişilerden Şubat- Haziran 2012 tarihleri arasında toplanmıştır. Örneklemin daha geniş bir yaş grubunu kapsamaması için sınırlı sayıda olsa da yetişkin bireyler de örneklemlerde yer almıştır. Ancak araştırmada farklı yaş gruplarını karşılaştırmaya yönelik hipotezlerin olmaması ve yapılan analizlerde ebeveyn tutumları açısından yetişkin ve öğrenci örnekleminde önemli bir farklılık olmaması nedeniyle 2 grup birleştirilmiştir.

İstatistiksel analiz

Araştırma verileri SPSS 17.00 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Öncelikle tüm ölçeklerin güvenilirliğini değerlendirmek için iç tutarlılık katsayıları incelenmiştir. Ardından KAET-Ç ölçeğine anne ve baba için ayrı olmak üzere açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Tüm değişkenler arası ilişkiler ve KAET-Ç'nin eş zaman ve yapı geçerliğini değerlendirmek için Pearson bağıntı katsayıları incelenmiş, son olarak da örneklem grubunun KAET-Ç puanları çok yönlü varyans analizi (MANOVA) ile karşılaştırılarak ölçüt geçerliği sınanmıştır.

BULGULAR

Açıklayıcı faktör analizi

Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları- Çocuk Formu'nun (KAET-Ç) Türkçe formunun faktör yapısını belirlemek için temel bileşenler yöntemi (principal component analysis) uygulanarak açıklayıcı faktör analizi (explanatory factor analysis) yapılmıştır. KAET-Ç anne ve baba ile ilgili tutumları ayrı değerlendiren bir ölçek olduğu için anne ve baba ile ilgili algılanan tutumlar ayrı ayrı faktör analizleri ile değerlendirilmiştir.

Kısaltılmış Algılanan Baba Tutumları Faktör Yapısı (Baba KAET-Ç)

Baba tutumlarının değerlendirildiği ölçek maddelerine hiçbir rotasyon uygulanmadan temel bileşenler analizi yapılmıştır. Varyansın % 55,51'ini açıklayan 6 faktör elde edilmiştir. Ölçeğin aslının 3 alt ölçekten oluşması ve Scree grafiğinin de üç faktörlü çözümü desteklemesi nedeniyle üç faktörlü çözüm tercih edilmiştir. Varimax rotasyon sonucu elde edilen üç faktörün varyansın % 39,91'ini açıkladığı ve madde dağılımının özgün form (Arindell ve ark. 1999) ile tamamen örtüştüğü belirlenmiştir. Özgün ölçekte olduğu gibi baba ile ilgili algılanan tutumlar; duygusal sıcaklık, aşırı koruyucu ve reddedici olmak üzere isimlendirilmiştir.

Kısaltılmış Algılanan Anne Tutumları Faktör Yapısı (Anne KAET-Ç)

Algılanan anne tutumlarını inceleyen maddeler için de önce hiçbir rotasyon yapılmadan yapılan temel bileşenler analizi sonucunda varyansın % 58,99'unu açıklayan 7 faktör elde edilmiştir. Özgün formda algılanan anne tutumlarının 3 faktörden oluşması ve Scree grafiğinin de en uygun çözüm olarak 3 faktörlü yapıyı işaret etmesi nedeniyle, 3 faktörlü yapı tercih edilmiştir. Üç faktörlü çözümün varyansın % 38,73'ünü açıkladığı ve özgün ölçek ile (Arindell ve ark. 1999) çok benzer olduğu görülmüştür. Sadece madde 21 aşırı koruyuculuk faktörüne daha yüksek faktör yükü (0,43) ile yüklense de, reddedicilik boyutuna da yüklendiği (0,33), özgün ölçekte reddedicilik alt ölçeğinde yer aldığı ve güvenilirlik analizleri de durumu desteklediği için reddedicilik boyutuna dahil edilmiştir. Bir diğer farklı yüklenen madde ise 16. maddedir. Bu madde reddedicilik faktörüne düşük faktör yükü ile yüklenmiş olmakla birlikte (0,17), özgün ölçekte bu maddenin reddedicilikte yer alması nedeniyle reddedicilik alt boyutunda kabul edilmiştir.

Güvenilirlik İç tutarlılık

KAET-Ç'nin alt ölçeklerinin iç tutarlılığını değerlendirmek için Cronbach alfa değerleri incelenmiştir. İç tutarlılık değerleri baba duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk ve reddedicilik için sırasıyla 0,79, 0,73, ve 0,71'dir. Algılanan anne tutumları için iç tutarlılık katsayıları ise duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk ve reddedicilik için sırasıyla 0,75, 0,72, ve 0,64'tür.

Geçerlik

Ölçeğin eş zaman geçerliğini değerlendirmek için KAET-Ç'nin alt ölçeklerinin (duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk ve reddedicilik) Ana Babaya Bağlanma Ölçeği ile korelasyonel ilişkileri incelenmiştir. Pearson korelasyon analizi sonuçları incelendiğinde; KAET-Ç ölçeğinin 3 alt boyutunun Ana Babaya Bağlanma Ölçeği'nin (ABBÖ) 2 alt boyutu ile olan korelasyonları beklenen yönde bulunmuştur.

Değişkenler arası Pearson korelasyon analizi sonuçları Tablo 1'te verilmektedir. KAET-Ç'nin anne ve baba duygusal sıcaklık alt boyutları, ABBÖ'nün hem anne hem baba ilgi/kontrol alt ölçekleri ile pozitif yönde ilişkiye sahipken; KAET-Ç'nin baba duygusal sıcaklık alt ölçeğinin, ABBÖ'nün anne ve baba aşırı koruyucu tutumları ile negatif yönde ilişki olduğu gözlenmektedir. KAET-Ç'nin anne ve baba aşırı koruyucu tutumları, ABBÖ'nün hem anne hem baba ilgi/kontrol ve aşırı koruma alt ölçekleri ile negatif yönde ilişkili bulunmuştur. KAET-Ç'nin anne ve baba reddedici tutumları, ABBÖ'nün anne ilgi/kontrol, baba ilgi/kontrol alt ölçekleri ile negatif yönde, KAET-Ç'nin baba reddedici tutumları da ABBÖ'nün anne aşırı koruma (Bu alt ölçekte, yüksek puanlar koruyucu

TABLO 1. Değişkenler Arası Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları.

Değişkenler	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Anne reddedici	-0,32**	0,33**	0,61**	-0,17**	0,23**	0,17**	0-,06	-0,05	-0,48**	-0,17**	-0,29**	0,02
2. Anne sıcaklık		0,05	-0,11	0,69**	0,11	-0,04	0,18**	-0,16**	0,57**	-0,07	0,28**	0,04
3. Anne koruyucu			0,22**	0,09	0,74**	0,22**	0,00	-0,43**	-0,39**	-0,39**	-0,26**	-0,17**
4. Baba reddedici				-0,23**	0,32**	0,24**	-0,06	-0,14*	-0,23**	-0,11	-0,51**	-0,07
5. Baba sıcaklık					0,20**	-0,07	0,16**	-0,14*	0,38**	-0,18**	0,58**	0,10
6. Baba koruyucu						0,26**	-0,03	-0,39**	-0,26**	-0,49**	-0,24**	-0,15*
7. Nörotisizm							-0,27**	-0,19**	-0,13*	-0,18**	-0,21**	-0,27**
8. Dışa dönüklük								-0,01	0,13*	0,01	0,12	0,30**
9. Anne koruma									0,13*	0,61**	0,16**	0,19**
10. Anne ilgi										0,23**	0,43**	0,04
11. Baba koruma											0,10	0,05
12. Baba ilgi												0,09
13. Öz yeterlik												1

Not: *p<0,05 (korelasyon 0,05 düzeyinde anlamlı), **p<0,01 (korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlı).

davranışların azaldığını göstermektedir.) alt ölçeği ile negatif yönde ilişkili bulunmuştur. Bu bulgular, KAET-Ç'nin yetişkin Türk örnekleme eş zaman geçerliğini desteklemektedir.

Ölçeğin yapı geçerliğini değerlendirmek için KAET-Ç'nin 3 alt ölçeğinin EKA-GGK'nın (Gözden Geçirilmiş Eysenck Kışık Anketi- Kısaltılmış Formu) 2 alt ölçeği (nörotisizm ve dışa dönüklük) ve öz yeterlilik ölçeği ile olan korelasyonel ilişkileri incelenmiş ve sonuçların ölçeğin yapı geçerliğini desteklediği bulunmuştur. KAET-Ç'nin hem anne hem baba duygusal sıcaklık alt ölçeği dışa dönüklük ile, KAET-Ç'nin hem anne hem baba aşırı koruyucu tutumları nörotisizm ile, ayrıca KAET-Ç'nin hem anne hem baba reddedici tutumları nörotisizm ile pozitif yönde ilişkili olduğu gözlenmiştir. Ayrıca hem anne hem baba aşırı koruyucu tutumları öz yeterlilik ile negatif ilişkili bulunmuştur.

Gruplararası karşılaştırmalar

Algılanan ebeveyn tutumlarının yaşanan psikiyatrik belirti düzeyine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için Kısa Semptom Envanteri'nin alt ölçeklerinden katılımcıların aldıkları puanların ortalaması incelenerek 1 standart sapma altı puan alanlar düşük, 1 standart sapma üstü puan alanların psikiyatrik belirti düzeyi yüksek olarak 2 grup oluşturulmuş ve gruplar arası çok yönlü varyans analizi (MANOVA) yapılmıştır.

Çok yönlü varyans analizi sonuçları (MANOVA) Tablo 2'de verilmektedir. Öncelikle kaygı düzeyi yüksek ve düşük olan bireylerin ebeveynlerinin tutumlarını farklı algılayıp algılamadıklarını belirlemek için yapılan çok yönlü varyans analizi (MANOVA) sonucuna göre tüm modelin anlamlı olduğu

TABLO 2. Psikolojik Sıkıntılarda Gruplararası Karşılaştırmalar.

Ebeveyn tutumları	Anksiyete		Depresyon		Olumsuz benlik		Somatizasyon		Hostilite	
	Yüksek	Düşük	Yüksek	Düşük	Yüksek	Düşük	Yüksek	Düşük	Yüksek	Düşük
Anne reddedici	10,13a	8,48b	10,16a	8,18b	10,23a	8,10b	10,09a	8,50b	10,02a	8,17b
Anne sıcaklık	21,8a	20,07a	19,59a	20,98a	20,23a	21,07a	20,88a	21,10a	21,17a	21,50a
Anne koruyucu	21,85a	17,89b	21,65a	18b	22,89a	16,83b	22,26a	16,70b	21,71a	17,31b
Baba reddedici	10,87a	8,89b	10,84a	8,82b	11,43a	8,56b	10,74a	9,03b	11,51a	8,48b
Baba sıcaklık	19,51	18,59	17,84a	20,04b	17,63a	20,24b	19,38a	19,90a	18,41a	20,48b
Baba koruyucu	20,69a	17,04b	20,30a	17,43b	21,37a	16,54b	21,24a	16,6b	21,29a	16,02b

Not: Aynı sıradaki farklı harfler, grupların birbirinden istatistiki olarak ayrıştığını göstermektedir.

(Wilks's Lambda =0,81, F6,59= 2,37, p <0,05) bulunmuştur. Kaygı düzeyi yüksek olan kişilerin anne aşırı koruyucu (yüksek grup ort.=21,85, düşük grup ort.=17,89) ve baba aşırı koruyucu (yüksek grup ort.= 20,69, düşük grup ort.=17,04), anne reddedici (yüksek grup ort. =10,13, düşük grup ort.= 8,48) ve baba reddedici (yüksek grup ort. =10,87, düşük grup ort.=8,89) alt ölçeklerinden düşük kaygı grubuna göre anlamlı düzeyde yüksek puanlar aldığı bulunmuştur.

Algılanan ebeveyn tutumlarının depresyon düzeyine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan çok yönlü varyans analizi (MANOVA) sonucuna göre tüm modelin anlamlı olduğu (Wilks's Lambda = 0,75, F6,81= 4,59, p < 0,001) bulunmuştur. Depresyon puanı yüksek olan kişilerin anne aşırı koruyucu (yüksek grup ort. =21,65, düşük grup ort.=18) ve baba aşırı koruyucu (yüksek grup ort. =20,30, düşük grup ort.=17,43), anne reddedici (yüksek grup ort. =10,16, düşük grup ort.= 8,18) ve baba reddedici (yüksek grup ort. =10,84, düşük grup ort.=8,82) alt ölçeklerinden düşük depresyon grubuna göre anlamlı düzeyde yüksek puanlar aldığı bulunmuştur. Ayrıca depresyon puanı yüksek olan kişiler (ort.=17,84) düşük depresyon puanı olanlara göre (ort.= 20,04) baba duygusal sıcaklık ölçeğinden daha düşük puanlar almışlardır.

Algılanan ebeveyn tutumlarının olumsuz benlik düzeyine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan çok yönlü varyans analizi (MANOVA) sonucuna göre tüm modelin anlamlı olduğu (Wilks's Lambda = 0,61, F6,69 = 7,40, p < 0,001) bulunmuştur. Olumsuz benlik puanı yüksek olan kişilerin anne aşırı koruyucu (yüksek grup ort. = 22,89, düşük grup ort.=16,83) ve baba aşırı koruyucu (yüksek grup ort. = 21,37, düşük grup ort.=16,54), anne reddedici (yüksek grup ort. =10,23, düşük grup ort.= 8,10) ve baba reddedici (yüksek grup ort. =11,43, düşük grup ort.=8,56) alt ölçeklerinden düşük olumsuz benlik grubuna göre anlamlı düzeyde yüksek puanlar aldığı bulunmuştur. Ayrıca yüksek olumsuz benlik puanı alan kişiler (ort.=17,63) düşük olumsuz benlik puanı alanlara göre (ort.=20,24) baba duygusal sıcaklık ölçeğinden daha düşük puanlar almışlardır.

Algılanan ebeveyn tutumlarının somatizasyon düzeyine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan çok yönlü varyans analizi (MANOVA) sonucuna göre tüm modelin anlamlı olduğu (Wilks's Lambda = 0,68, F6,57 =4,48 p < 0,001) bulunmuştur. Somatizasyon puanı yüksek olan kişilerin anne aşırı koruyucu (yüksek grup ort. =22,26, düşük grup ort.=16,70) ve baba aşırı koruyucu (yüksek grup ort. = 21,24, düşük grup ort.=16,6), anne reddedici (yüksek grup ort. =10,09, düşük grup ort.= 8,5) ve baba reddedici (yüksek grup ort. =10,74, düşük grup ort.=9,03) alt ölçeklerinden düşük somatizasyon grubuna göre anlamlı düzeyde yüksek puanlar aldığı bulunmuştur.

Algılanan ebeveyn tutumlarının hostilete (öfke-düşmanlık) düzeyine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan çok yönlü varyans analizi sonucuna göre tüm modelin anlamlı olduğu (Wilks's Lambda =0,67, F6,76= 6,20, p < 0,001) bulunmuştur. Hostilite puanı yüksek olan kişilerin anne aşırı koruyucu (yüksek grup ort. =21,71, düşük grup ort.=17,31) ve baba aşırı koruyucu (yüksek grup ort. = 21,29, düşük grup ort.=16,02), anne reddedici (yüksek grup ort. =10,02, düşük grup ort.= 8,17) ve baba reddedici (yüksek grup ort. =11,51, düşük grup ort.=8,48) alt ölçeklerinden düşük hostilete grubuna göre anlamlı düzeyde yüksek puanlar aldığı bulunmuştur. Ayrıca yüksek hostilete puanı alan kişiler (ort.=18,41) düşük hostilete puanı alanlara göre (ort.=20,48) baba duygusal sıcaklık ölçeğinden daha düşük puanlar almışlardır. Ebeveyn tutumlarından anne-baba reddedici ve aşırı koruyucu tutumların tüm psikiyatrik belirtilerle, baba duygusal sıcaklığın kaygı ve somatizasyon dışındaki tüm psikiyatrik belirtilerle ilişkili olması KAET-Ç'nin ölçüt geçerliğini büyük ölçüde desteklemektedir.

TARTIŞMA

Bu çalışmada pek çok psikiyatrik bozukluk ile ilişkili bulunan, ebeveyn tutumlarının ölçümünde çok sık kullanılan KAET-Ç'nin Türkçe formunun güvenilirlik ve geçerliğinin değerlendirilmesi hedeflenmiştir. KAET-Ç yapılan çalışmalarda psikiyatrik bozuklukları (ör. depresyon, kaygı bozuklukları, somatizasyon ve hipomani) olan kişilerin ebeveyn tutumlarını değerlendirmede sıklıkla kullanılmaktadır (ör. Muris ve Merckelbach 1998, Oldehinkel ve ark. 2006). Pek çok ülkede (Arrindell ve ark. 1999, Someya ve ark. 1999) psikometrik özellikleri test edilen ve desteklenen KAET-Ç'nin Türkçe formuna yönelik yapılan analizlerin sonuçları, bu formun da güvenilir ve geçerli olduğuna işaret etmektedir.

KAET-Ç'nin yapı geçerliğini incelemek amacıyla faktör yapısı ve psikiyatrik bozukluklar ile yakından ilişkili olan kişilik özellikleri ve öz yeterlik ile ilişkileri incelenmiş ve faktör yapısının diğer kültürlerle örtüştüğü belirlenmiştir (Arrindell ve ark. 1999). Ayrıca çeşitli araştırmalar algılanan ebeveyn tutumları ile kişilik özellikleri arasında bir ilişki olduğu yönünde bulgular sunmaktadır (Arrindell ve ark. 1999, 2005, Meesters ve ark. 1995, Schlette ve ark. 1998). Benzer şekilde, bu çalışmada da aşırı koruyucu ve reddedici tutumların nörotisizm ile pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Başka bir ifadeyle, çocukluk döneminde anne ve babası tarafından aşırı korunduğunu ya da reddedildiğini algılayan bireylerin nörotisizm düzeyi daha yüksektir. Buna karşın, anne ve babasının kendine olan tutumlarında yüksek duygusal sıcaklık algılayan bireylerin daha dışa dönük olduğu bulunmuştur. Bu durumda, KAET-Ç'nin Türkçe formunun hem faktör yapısının bulguları hem de kişilik özellikleri ile olan ilişkisi, ölçeğin Türkçe formunun yapı geçerliğini destekler görünmektedir.

Öte yandan, ebeveyn tutumlarının kişilik özellikleri ve öz yerlilikle korelasyonları anlamlı olmakla birlikte görece düşük düzeydedir. Bu nedenle, gelecekte yapılacak çalışmalarda bu konunun ele alınmasının, daha geniş örneklemelerde çalışmalar yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAET-Ç'nin eş zaman geçerliğini değerlendirmek için ebeveyn tutumlarını inceleyen Ana Babaya Bağlanma Ölçeği ile olan korelasyonları incelenmiştir. KAET-Ç'nin aşırı koruyucu alt boyutu ile ABBÖ'deki anne- baba koruma alt boyutları beklendiği gibi yüksek düzeyde ilişkili bulunmuştur. Ayrıca KAET-Ç'nin ebeveyn reddedici tutumlar boyutundan yüksek puan alanlar ABBÖ'nün hem anne, hem baba ilgi-koruma boyutundan düşük puanlar almışlardır. Başka bir ifadeyle, ebeveynlerin reddedici olarak algılanması arttıkça (KAET-Ç'nin reddedici tutumlar boyutu), ebeveynlerin ilgi-kontrol (ABBÖ- ilgi kontrol boyutu) düzeyi azalmaktadır. Ebeveyn tutumlarının değerlendirilmesinde yine sıklıkla kullanılan ABBÖ'nün ilgili boyutları ile KAET-Ç'nin korelasyonları ölçeğin birleşen geçerliğini desteklemektedir. Arrindell ve Engebretsen'nin (2000) çalışmalarında da tespit ettikleri gibi, KAET-Ç ve ABBÖ ebeveynlik ile ilgili benzer kavramları ölçmekte ve örtüşmektedir. Ancak araştırmacılar, ABBÖ'de reddedicilik boyutunun yer almaması nedeniyle KAET-Ç'nin kapsam geçerliğinin daha geniş olduğuna ve bu nedenle, pek çok çalışmada kullanılmaya daha uygun bir ölçüm aracı olduğuna işaret etmektedirler.

KAET-Ç'nin ölçüt geçerliğini değerlendirmek için Kısa Semptom Envanteri'nden alınan puanlara göre 2 grup oluşturulmuştur. Belirti düzeyine göre oluşturulan gruplar arası karşılaştırma sonucuna göre; tüm psikiyatrik belirtilerden (kaygı, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon, hostilite) yüksek puan alan grubun, anne-baba reddedici ve aşırı koruyucu boyutlarında diğer gruptan (düşük belirti düzeyi) anlamlı biçimde ayrıştığına işaret etmektedir. Bu bulgular ebeveyn tutumlarının psikiyatrik belirtiler ile ilişkisi olduğunu

Türk örnekleminde de doğrulaması açısından önemlidir. Duygusal sıcaklık alt ölçeğinin sadece baba duygusal sıcaklık boyutu, psikiyatrik belirtilerden sadece hostilite yüksek ve düşük grubu anlamlı bir şekilde ayırtmıştır. Başka bir ifadeyle, hostilite düzeyi yüksek bireyler babalarının kendilerine duygusal olarak sıcaklık göstermediğini ifade etmektedirler. Anne duygusal sıcaklık boyutu, hostilite düzeyi yüksek ve düşük grupları birbirinden ayırtmamıştır. Bu bulgu örnekte yer alan bireylerin annelerinin duygusal sıcaklık puanlarını yüksek olarak belirtmiş olmaları ve kültürümüzde annenin duygusal sıcaklık göstermesinin bir norm olarak çok olağan karşılaması ile açıklanabilir. Sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde, daha önce klinik örnekleme yapılan çalışmalarda psikiyatrik belirtilerle ilişkili bulunan ebeveynlerin aşırı koruyucu ve reddedici tutumlarının (ör. Muris ve Merchelbach 1998, Oldehinkel ve ark. 2006) psikiyatrik belirtilerle ilişkili olduğu bu çalışmada da bulunmuş; ancak duygusal sıcaklık, farklı belirti düzeyindeki katılımcılarda belirtiler ile ilişkili bulunamamıştır. Dolayısıyla, her ne kadar bu çalışmada klinik tanısı olmayan katılımcılar yer alsada, psikiyatrik bozukluklarda özellikle öne çıkan aşırı koruyuculuk ve reddedicilik tutumlarının tanısı olmayan bireylerdeki psikiyatrik sıkıntılarla olan ilişkisi, bu tutumların birey üzerindeki olumsuz etkisini doğrular görünmektedir.

Bu çalışma dünya genelinde çok sık kullanılan KAET-Ç'nin Türkçe formunun psikometrik özelliklerini desteklemekte, ülkemizde pek çok çalışmada kullanılacak pratik bir ölçüm aracının dilimize kazandırılmasını sağlamak ve kültürler arası geçerliğe yönelik bulgular sunmaktadır. Pek çok katkısının yanında bu çalışmanın bir takım sınırlılıkları da mevcuttur. Katılımcı sayısının daha fazla olması ve psikiyatrik tanısı olan bireylerin de örnekte yer almasının ayrıca tek bir ölçüm yerine birden çok ölçüm alınmasının geçerlilik için daha fazla destek sağlayabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Aluja A, Barrio V, García L (2006) Comparison of several shortened versions of the EMBU: Exploratory and confirmatory factor analysis. *Scand J Psychol* 47:23-31.
- Arrindell WA, Akkerman A, Bagés N ve ark. (2005) The Short-EMBU in Australia, Spain, and Venezuela: factorial invariance, and associations with sex roles, self-esteem, and Eysenckian personality dimensions. *Eur J Psychol Assess* 21:56-66.
- Arrindell WA, Gerlsman C, Vandereycken W ve ark. (1998) Convergent validity of the dimensions underlying the Parental Bonding Instrument and the EMBU. *Pers Individ Dif* 24:341-50.
- Arrindell WA, Emmelkamp PMG, Brilman E ve ark. (1983) Psychometric evaluation of an inventory for assessment of parental rearing practices. A Dutch form of the EMBU. *Acta Psychiatr Scand* 67:163-77.
- Arrindell WA, Engebretsen AA (2000) Convergent Validity of the Short EMBU1 and the Parental Bonding Instrument (PBI): Dutch findings. *Clin Psychol Psychother* 7:262-6.
- Arrindell WA, Methorst GJ, Kwee MGT ve ark. (1989) Expanding the validity of a measure of reported parental rearing practices with psychiatric inpatients: further Dutch experiences with the EMBU. *Pers Individ Dif* 10:493-500.
- Arrindell WA, Sanavio E, Aguilar G ve ark. (1999) The development of a short form of the EMBU: its appraisal with students in Greece, Guatemala, Hungary, and Italy. *Pers Individ Dif* 27:613-28.
- Arrindell WA, Van der Ende J (1984) Replicability and invariance of dimensions of parental rearing behavior: Further Dutch experiences with the EMBU. *Pers Individ Dif* 5:671-82.
- Aypay A (2010) Genel Özyeterlik ölçeğinin (GÖYÖ) Türkçe'ye uyarlama çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 11:113-31.
- Baker CN, Hoelger M (2012) Parental child-rearing strategies influence self-regulation, socio-emotional adjustment, and psychopathology in early adulthood: Evidence from a retrospective cohort study. *Pers Individ Dif* 52: 800-5.
- Castro J, Toro J, Van der Ende J ve ark. (1993) Exploring the feasibility of assessing perceived parental rearing styles in Spanish children with the EMBU. *Int J Soc Psycchiatry* 39:47-57.
- Dirik G, Karancı AN, Yorulmaz O (2004) Yetişkinlerin çocukluk anıları ve sosyal kaygı. XIII. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışma Kitabı, İstanbul.
- Dekovic M, ten Have M, Vollebergh WMA ve ark. (2006) The Cross-Cultural equivalence of parental rearing measure: EMBU-C. *Eur J Psychol Assess* 22:85-91.

- Derogatis LR (1992) The Brief Symptom Inventory (BSI), Administration, Scoring and Procedures Manual. II. Clinical Psychometric Research Inc.
- Eysenck HJ, Eysenck SB (1975) Manual of the Eysenck Personality Questionnaire (adult and junior). Hodder & Stoughton, London.
- Francis LJ, Brown LB, Philipchalk R ve ark. (1992) The development of an abbreviated form of the Revised Eysenck Personality Questionnaire (EPQR-A): its use among students in England, Canada, the USA and Australia. *Pers Individ Dif* 13:443-9.
- Gotlib IH, Montlib JH, Cordy NI ve ark. (1988) Depression and perceptions of early parenting: a longitudinal investigation. *Br J Psychiatry* 152:24-7.
- Jerusalem M, Schwarzer R (1992) Self-efficacy as a resource factor in stress appraisal processes. Self-efficacy: Thought control of action, R Schwarzer (Ed), Washington, DC. Hemisphere, s. 195-213.
- Karancı AN, Abdel-khalek AM, Glavak R ve ark. (2006) Extending the cross-national invariance of the parental warmth and rejection dimensions: Evidence from Arab countries, Croatia, and Turkey by applying the short-EMBU. *Sözel bildirir, 1st Congress of International Acceptance and Rejection, Askeri Müze Kültür Merkezi, İstanbul-Türkiye.*
- Karancı AN, Dirik G, Yorulmaz O (2007) Eysenck Kişilik Anketi –Gözden Geçirilmiş Kısaltılmış Formunun (EKA-GGK) Türkiye’de Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması. *Türk Psikiyatri Derg* 18:254-61.
- Kapçı EG, Küçük S (2006) Ana babaya bağlanma ölçeği: Türk üniversite öğrencilerinde psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi. *Türk Psikiyatri Derg* 17:286-95.
- Meesters C, Muris P, Esselink T (1995) Hostility and perceived parental rearing behaviour. *Pers Individ Dif* 18:567-70.
- Muris P, Merckelbach H (1998) Perceived parental rearing behaviour and anxiety disorders symptoms in normal children. *Pers Individ Dif* 25:1199-206.
- Niditch LA, Varela RE (2012) Perceptions of parenting, emotional self-efficacy, and anxiety in youth: test of a mediational model. *Child Youth Care Forum* 41:21-35.
- Oldehinkel AJ, Veenstra R, Ormel J ve ark. (2006) Temperament, parenting, and depressive symptoms in a population sample of preadolescents. *J Child Psych Psychiatry* 47:684-95.
- Parker G, Tupling H, Brown LB (1979) A parental bonding instrument. *Br J Med Psychol* 52:1-10.
- Penelo E, Viladrich C, Domenech JM (2010) Adolescents’ perceptions of parental behavior: psychometric properties of the short Egnä Minnen Beträffande Uppfostran-adolescent version (S-EMBU-A) in a clinical sample. *Compr Psychiatry* 53:87-94.
- Perris C, Arrindell WA, Eiseman M (1994) Parenting and Psychopathology. New York Wiley & Sons Inc.
- Perris C, Jacobsson L, Lindstrom MH ve ark. (1980) Development of a new inventory for assessing memories of parental rearing behaviour. *Acta Psychiatr Scand* 50:154-63.
- Richter J, Eisemann M (2001) Stability of memories of parental rearing among psychiatric inpatients: a replication based on EMBU suscales. *Psychopathology* 34:319-25.
- Scholz U, Gutierrez-Dona B, Sud S (2002) Is general self efficacy a universal construct? *Eur J Psychol Asses* 18:242-51.
- Schlette P, Brandstrom S, Eisemann M ve ark. (1998) Perceived parental rearing behaviours and temperament and character in healthy adults. *Pers Individ Dif* 24:661-8.
- Someya T, Uehara T, Kadowaki M ve ark. (1999) Factor analysis of the EMBU scale in a large sample of Japanese volunteers. *Acta Psychiatr Scand* 100:252-7.
- Şahin NH, Durak A (1994) Kısa Semptom Envanteri: Türk gençleri için uyarlanması. *Türk Psikoloji Dergisi* 9:44-56.
- Winefield HR, Tiggemann M, Winefield AH (1994) Parental rearing behaviour, attributional style and mental health. Parenting and psychopathology, C Perris, WA Arrindell, M Eisemann (Ed), Sussex. John Wiley.